

Skule og barnehageutvikling i Sogn regionråd 2006 - 2021



Presentasjon for
Hardangerrådet

Ulvik, 24.06.2014

Claus Røynesdal
Sogn regionråd
Programleiar barnehage- og
skuleutvikling



Sogn regionråd

Forskningsprogrammet ”Lærende regioner”

Starta i 2012. 12 mill kr frå
Noregs Forskningsråd

*”For det første skal vi
undersøke hva som gjør at
Sogn og Fjordane presterer
uforholdsmessig godt på
Nasjonale prøver”*



Dagbladet 7. juli 2011

4. Luster

6. Leikanger

7. Balestrand

16. Sogndal

27. Årdal

46. Vik

51. Lærdal

69. Aurland

Snitt: 28.

Målt etter nasjonale
prøvar, ressursar,
resultat og mobbing.



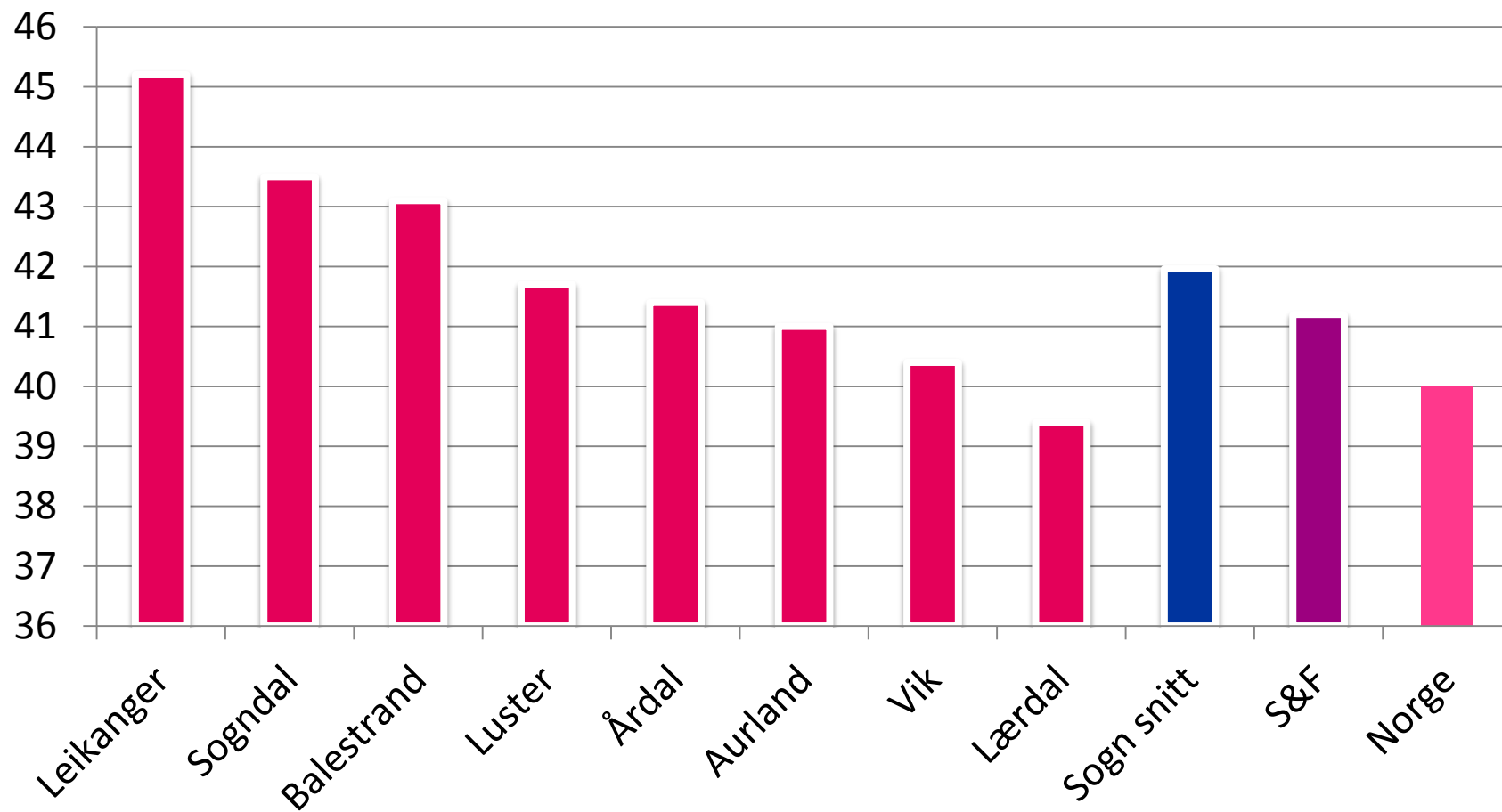
Sogn regionråd



KOMMUNE- BØRSEN

*Dagbladet kårer
Norges beste kommuner*

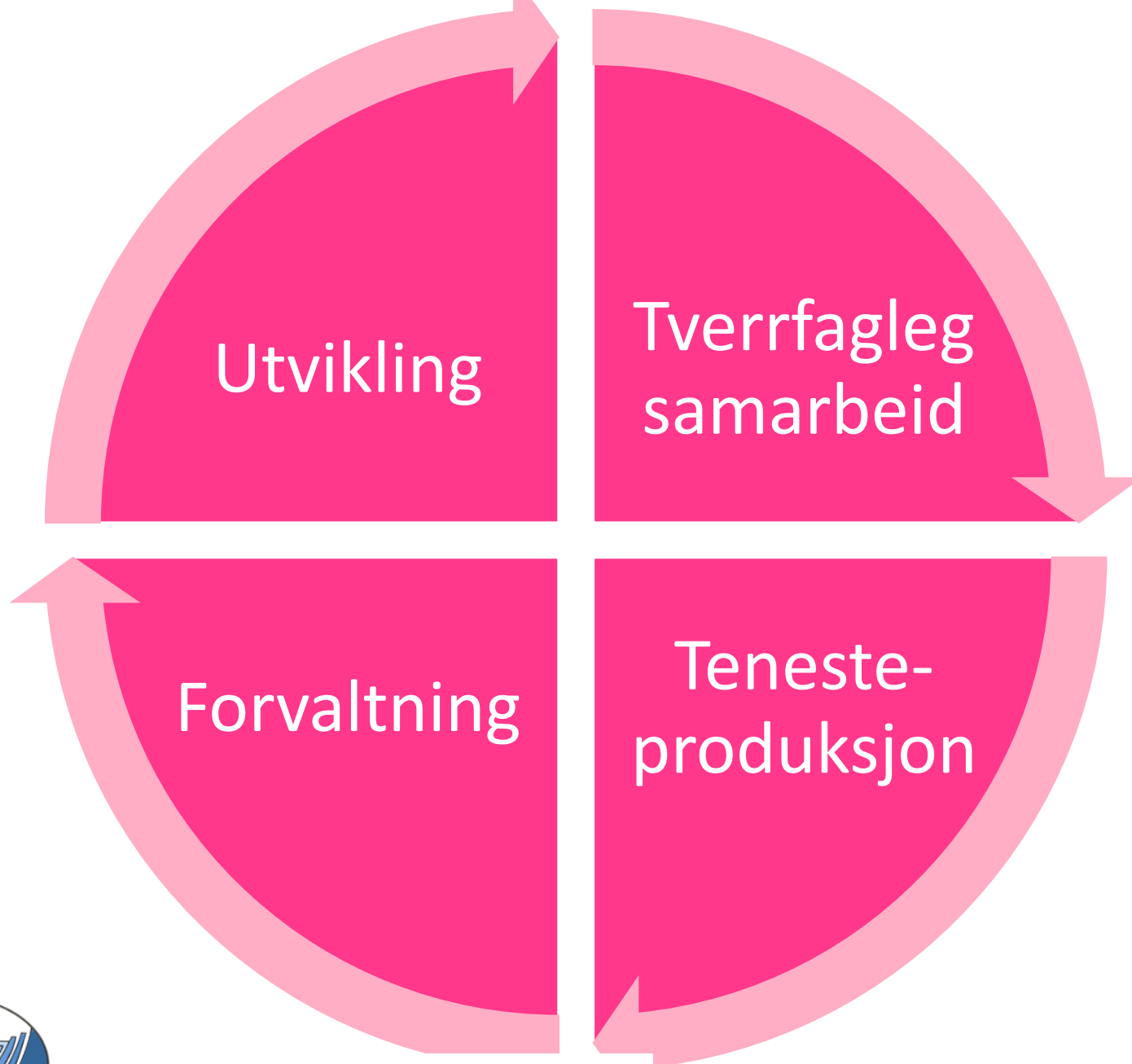
Grunnskulepoeng 2012



Sogn regionråd



Sogn regionråd



Resultata skuldast utviklingslogikken

1. Systematisk samarbeid med aktørane i fylket
2. Satsing på formell etter- og vidareutdanning
3. Regionale fagnettverk
4. Sterkt regionalt samarbeid på skule/ barnehage
5. "Ut av boksen": entreprenørskap, prosjekt, partnerskapsavtaler, internasjonalisering

Lokalt/regionalt handlingsrom. Styring er naudsynt, men ikkje tilstrekkeleg



Kjenneteikn på spesielt gode skular

1. Tydeleg, aktiv og relasjonell leiing
2. Gode på metodar, verktøy og prosess
3. Entreprenørskap er ein strategi for utvikling
4. Internasjonalisering/internasjonale prosjekt
5. Samarbeid med eksterne aktørar; høgskulen, Ungt Entreprenørskap, næringsssamskipnad
- 6. Aktive i og ansvarlege for regionale nettverk**



Leikanger ungdomsskule

Starta nettverka i Sogn i 1999

Visjon: *Ein skule i utvikling*

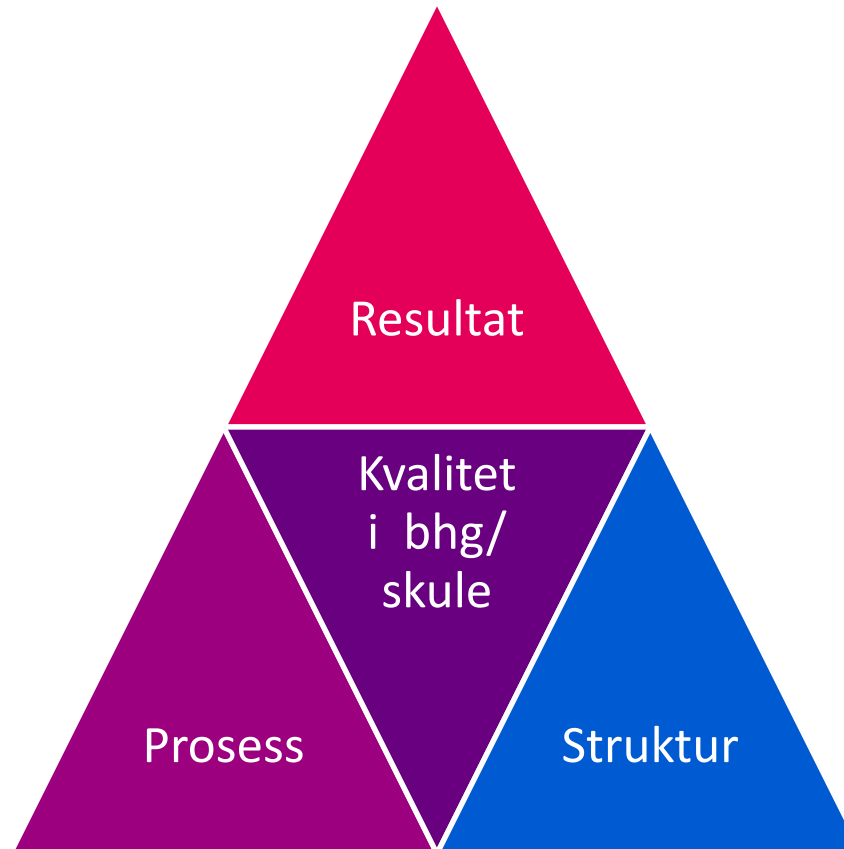
Identitet – Samarbeid

Kreativitet – Handling

NB: Sjå utviklingsplanen til Leikanger ungdomsskule
Grunnskulepoeng: 45,2



Den tradisjonelle ”kvalitetsmodellen”



Betre skule om reglar blir tøygde

■ Kaupanger er gallerlandsbyen ■ Bra å vera passe illojal ■ Smått presterer best

SOGNDAL: – I Sogn og Fjordane kører dei sitt eige løp, men me ser at det er bra, seier direktør Petter Skarheim i Utdanningsdirektoratet.

I det sentrale byråkratiet har dei difor late skulefylket i vest halda på med sitt, all den tid det gagnar resultatet.

Og resultatet er bygglege, småskalafylket på Vestlandet kjem best ut på nasjonale prøver. Det er såleis ikkje slik, som

Utdanningsdirektøren har sagt, at elevar i småkommunar lærer mindre, og at problemet aktualiserer kommunemansliing.

Spreiddbygd

Det er fine marginar, men skulane i spreiddbygde strok herdar seg godt målt mot skular i sentrale strok, og delvis betre.

Småkommunane sin fagstadsråd, kommunalminister og Sp-leiar Liv Signe Navarsete, inviterte torsdag til rådslaging om emnet på Campus Sogndal. Utdanningsminister Kristin Halvorsen, som er småskulane sin statsråd, sat ringside. Dei to regjeringsmedlemene var ikkje åleine, nokskeipersonar frå utdanningssektoren var der for å medverka til svar på dagens spørsmål: Kvifor kjem skulane i Sogn og Fjordane så godt ut på eksamenresultat og nasjonale prøver?

Går i eiga takt

– Me har pleid å seia i direktoratet at Sogn og Fjordane er gallerlandsbyen i skulesektoren, seier Petter Skarheim, og dreg ein munter parallell til Asterix, som forvaltar eit småsamfunn ute av takt med det sentrale byråkratiet, Romerriket.

– Sogn og Fjordane har jobba godt og planmessig på det dei ser som viktige storleikar, seier han, og fullfører asterix-parallellen: – Alle har gått ut over fullmaktene sine!

Språkleg identitet

Direktøren seier det er nærliggande å måla mot Finnland, som har verdas beste utdanningsystem.

Han trur dei gode resultata



RÅDSLAGING: Dei to statsrådene, Liv Signe Navarsete frå Sp og Kristin Halvorsen frå SV, tek del i ein samtale på Campus torsdag om bakgrunnen for dei gode skuleresultatane i Sogn og Fjordane.

kan forklarast ut frå mange tilhøve. Dei kulturgrøne er relevante, som språket (målet) og identiteten knytt til målet og bygda.

– Dei gode vilkåra har vore der, lenge, og de har lukkast med å vedlikehalda dei, men dette må de vera budde på å forklara, for det vil kome utdanningsstristar, som vil læra av Sogn og Fjordane, seier utdanningsdirektøren.

Mogleg og umogleg

Professor Edvard Befring understrekar behovet for ein rektor sitt handlingsrom.

– Geir Navarsete og Kaupanger skule har nytta dette rommet, han har ikkje gått lojalt etter rammene, men skapt skulen i samband med miljøet omkring seg, seier nestøren i norsk skuleforskning.

Skulesjef Arne Berg i Stryn understrekar det siste: – Det er to sider ved lovverket, det moglege og det umoglege, å skjela til kun det moglege er kanskje trygt, men fører gjerne til mid-

dels resultat, seier han, og fremjar to ynskjemål overfor utdanningsministeren, avtetterisering og større handlerom.

Dei to ytterpunkta

Edvard Befring meiner det er generelt lite fruktbart å fokusera på gjennommittsprestasjonen.

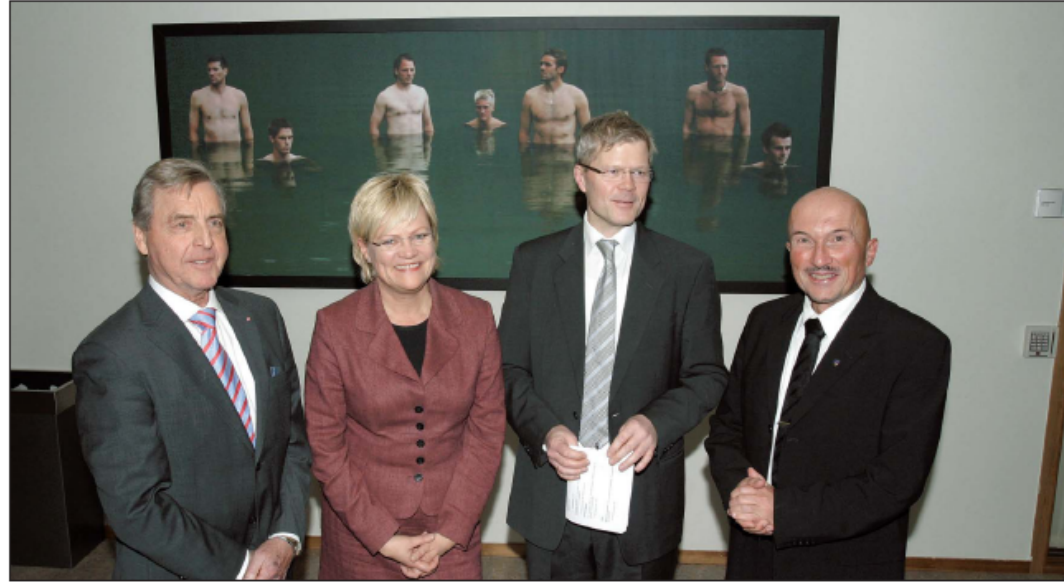
– Ytterpunkta må få meir merksemd, seier han, og tek til orde for at talentet også må gjevast vilkår, men også dei som har vanskar. Og kvifor er det gjennomgåande bra i Sogn og Fjordane?

– Me er eit bygdesamfunn, i bygdene tek ein vare på kvarandre, det er nok ein svært tungvegande faktor om dei gode skuleresultatane i dette fylket skal forklarast.

Rosar stå-på-vilje

Utdanningsministeren har sans for skulefylket Sogn og Fjordane si lett avvikande åferd i skulesektoren.

– Eg er imponert over samarbeidet og dei mange møteplass-



GALLERLANDSBYEN: Kaupanger og dei mange småskulane i Sogn og Fjordane er eit produkt av gallerlandsbyen, det lett eigenrådige skulefylket, slik det sentrale styringsverket god-utanningdirektør Petter Skarheim og rektor Geir Navarsete.

ane laga for dette formålet, seier statsråden, og blir supplert av direktøren sin, som peikar på Sogn og Fjordane-modellen sin stå-på-vilje og evne til å utnytta handlingsrom i lovverket.

Høgskulen si rolle

Og kva kan Staten læra? Kanskje ligg det lærdom i

Staten forlenga arm, herunder den utviklingsrolla Fylkesmannen, gjennom utdanningsdirektør Åslaug Krogseter, har teke i samarbeid med Høgskulen. I dette to-spennet har det lukkast løfta utfordringane over kommunenivået.

– Andre stader i landet er det Staten, og berre Staten, som har legitimitet til å gjera dette,

seier Petter Skarheim.

Beste lærerane

Men dette er Sogn og Fjordane, fylket med det best utdanna lærarane i landet, nettopp fordi Lærarhøgskulen har fått halda seg med sin eigen modell, i alle år.

– Staten skal vera til stades, men ikkje med strengt

utforma regelverk frå sentralt hald, seier Rasmus Stokke, dekan ved Høgskulen.

Professor Edvard Befring er skjært samde om eitt: Det er ingenting som heiter svake elevar. Ein rektor frå ein annan landsdel blei sitert på omgrepet «dårlig elevmater-

iale». – Ein rektor i Sogn og Fjordane ville aldri ha sagt noko slikt, seier sistnemnde.

Terje Eggum
teje.eggum@skogregion.no

– Det skortar på basiskunnskap

SOGNDAL: Kva basiskunnskaper bør elevar ha når dei skal inn på vidaregåande?

Det var tema for lærarane Oddbjørn Skjerdal og Jostein Heggstad sitt timelange møte med utdanningsminister Kristin Halvorsen torsdag kveld.

Statsråden sette seg ned, saman statssekretter Roger

Sandum, på eit kontor i Campus, og inviterte dei to til å fyra laus.

Minst like relevant

–Formålet var å retta søkjelyset på kva utfordringar skulen står overfor, seier Oddbjørn Skjerdal.

Dei to er lærarar på yrkesfaglege linjer ved den vidaregåande skulen i Sogndal. – Statsråden lytta med interesse på synspunkta våre, seier Odd-

bjørn Skjerdal, som nytta høve til å understreka at kravet til basiskunnskap er minst like relevant på yrkesfaglege retningar.

Må ha kunnskap

Dei to er kritiske til standardar som, sitat: «...eleven skal ha kjennskap tils.

– Å ha kjennskap til likt og ulikt er greitt, når me har å gjera med ivesentlege ting, seier Oddbjørn Skjerdal, men det

stiller seg annleis når det er tale om vesentlege sider ved å utveia eit yrke.

– Når ein er handverkar skal ha 500 kroner timen for tenestene han utfører, må han ha kunnskap om, ikkje berre kjennskap til, seier dei to.

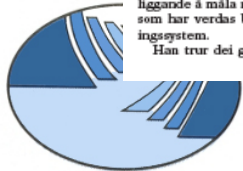
God arbeidsøkt

– Eg trur statsråden var tilfreds med innspela våre, seier Oddbjørn Skjerdal, som ynskjer understreka at det var ein sær



oppegående utdanningsminister dei hadde høve til å drøfta skulekvardagen med. – Det var ei god arbeidsøkt, seier dei to, som er lærarar ved bygg og anlegg i Sogndal.

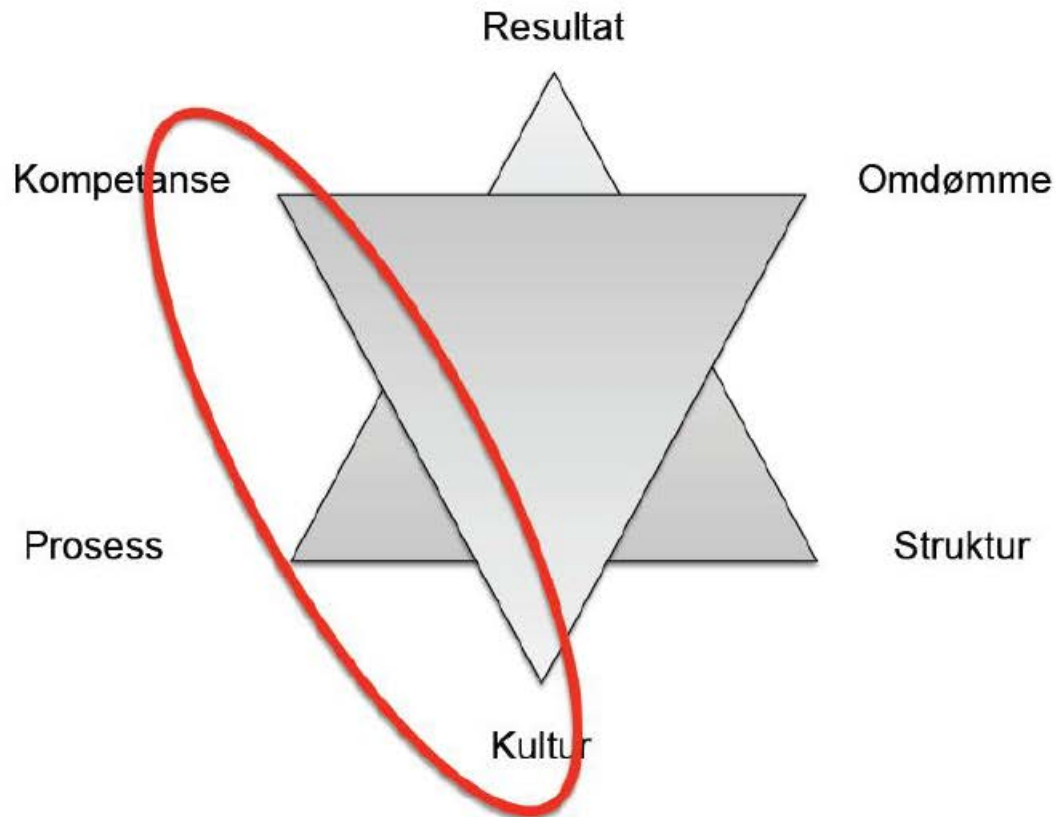
SKULEKVARDAGEN: Utdanningsminister Kristin Halvorsen hadde torsdag kveld eit langt og fruktbart møte med dei to lærarane Oddbjørn Skjerdal og Jostein Heggstad.



Sogn regionråd

«Kaupanger koden»

(Claus Røynesdal, SR)



Satsing på nettverk i Sogn

- 29 grunnskular, 5 vg skular 42 barnehagar
- 8 kommunar, 28 000 innbyggjarar
- 20 nettverk for skule, 8 for barnehage

- Andre nettverk i Sogn: rådmenn, skulesjefane, nærings sjefane, ungdomsarbeidarane, helse og sosialeiarar



Kvifor nettverk? Konklusjon:

1. Samarbeid må gje meirverdi; $2+2=5$
2. Mål: **Å dele, skape og bruke ny kunnskap**
3. Byggjer **kompetanse kvalitet**
4. Kostnadseffektivt – brøkdeler av kostnadene
5. Byggjer leiings- og utviklingskompetanse
6. Motiverande fagleg og sosialt
7. Vågar å gjere feil, freistar å gjere noko nytt



Nettverk er kultur for samvirke: Mange steg mot ein lærande organisasjon

Samvirke, gjensidig forplikting, byggje kollektiv kompetanse

Vs. kvar skule i si eiga sjø



Barnehagane i Sogn byggjer nettverk

■ Felles studietur ■ Minoritetsspråklege born

DANMARK: Målet med turen var å auka kompetansen på arbeid med minoritetsspråklege born i barnehagen.

27 barnehagetilsette, med ulik ståstad og profesjonar, i Sogn sette kursen mot Shæffergården i Danmark.

Like viktig som tema for turen, var å leggja grunnlaget for vidare arbeid i eit eige fagnettverk på tvers av barnehagar og kommunar.

– Gjennom fond for Dansk-Norsk samarbeid fekk me innvilga søknad om stipendiatopphald på Shæffergården. Det er eit nordisk hotell – og konferansesenter, som har til formål å auka forståing og samarbeid mellom Danmark og Noreg, fortel Hilde Valvik Menes, leiar for styrarnettverket og styrar i Askedalen barnehage i Leikanger.

Høgskulen

Styrarar, pedagogar, barne- og ungdomsarbeidarar, assistentar og høgskulen er blanda i same nettverk med felles mål og verta meir kompetente vaksne for barn, og auka kvaliteten på læringsmiljøet i barnehagen. Det nye er at gjennom samarbeid med



27 PÅ STUDIETUR: Barnehagetilsette i nettverk for å auka kvaliteten på læringsmiljøet.

(Privat foto)

høgskulen, vert både studenter på barnehagelærarutdanninga og fagfolka på høgskulen involverte i fagnettverket.

På timeplanen stod interne føredrag frå fagnettansvarlege og eksterne føredrag frå danske ressurspersonar og praktisk presentasjon.

Lesing

– Eitt tema me vil ta fatt på er dialogisk lesing, eit utvida leseomgrep som handlar om å

utvida mulegheitene som ligg i møte med barnelitteraturen. Dette vil me læra meir om og prøva ut i eigen barnehage til neste nettverkssamling.

– Me har hatt ein fantastisk start på fagnettverket og set stor pris på erfaringane me har gjort oss i Danmark. Takka vera regionrådet ved prosjektansvarleg Claus Røyensdal, stor dugnadsarbeid frå dei ansvarlege i Leikanger kommune og dei danske sam-

beidspartnarane, har me fått den beste starten for vidare nettverksarbeid, seier Valvik Menes.

Barnehagestemne

I januar vil Sogn regionråd arrangera Barnehagestemne for andre gong. Då vil alle tilsette i barnehagesektoren i Sogn bli inviterte.

– Dei 42 private og kommunale barnehagane i Sogn går nokre spanande år møte.

Gjennom eit forpliktande samarbeid med Høgskulen i Sogn og Fjordane skal me vidareutvikla kvaliteten. Barnehagane er ein viktig læringsarena, både for borna og dei tilsette. Denne vil me utvikla vidare, Trivsel, utvikling og kvalitet skal stå i høuset, seier Valvik Menes.

Eli Grøtte
eli.grotte@sognovb.no



Sogn regionråd

Effekten av fagnettverk i barnehagane

”Det som skjer no er den største utviklinga vi har opplevd i barnehagesektoren sidan 1980”.

Gunn Haugen, styrar i Sogndal

”Etter snart 40 år i barnehagen er denne satsinga det største faglege løftet eg har opplevd. Vi er ikkje usynlege lengre”, Kari Gravdal, ped.leiar i Vik

<http://fagnettverk.wikispaces.com/Heim>



Satsing på entreprenørskap

- Raud tråd i leiarutdanningane
- Fagnettverk for 1.-13 kl
- Entreprenørskapsmesse for u-skulane
- Pilotstudie i entreprenørskap, 30 stp
- Regionalt valfag i entreprenørskap, 57 timar

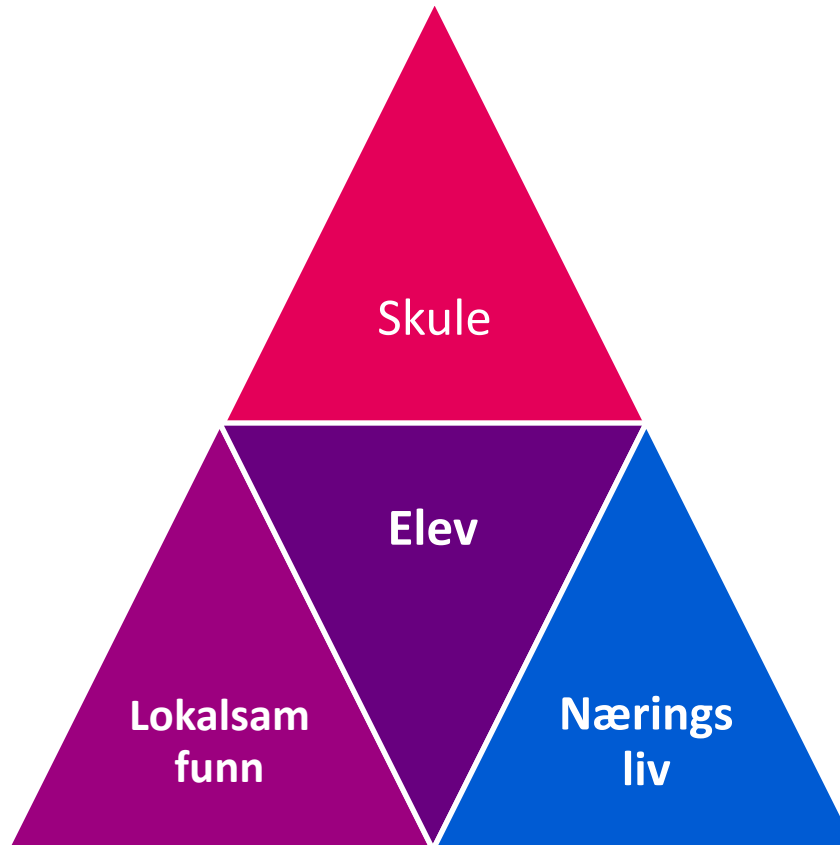


Kva er entreprenørskap?

- Ikkje eit fag i skulen (enn so lenge)
- Haldningar, handlingar vilje - utvikling
- Trua på egne krefter
- Trua på moglegheitene i lokalsamfunnet
- Trua på andre



Utfordringar



Entreprenørskap i skulen

Veldig ulikt – stor skilnad frå skule til skule

- Nokre ser på entreprenørskap som eit verktøy for danning og skuleutvikling. Ikkje som mål, men middel.
- Nye metodar og arenaer for læring for å nå hovudmåla for skulen; basisdugleik
- Andre ser entreprenørskap synonymt med elevbedrifter, inntening og finansiering av skuletur



Prisvinnarar i full fyr

■ Entreprenørskapsmesse ■ Tenner på Sogn Avis ■ 500 på messe

LÆRDAL – No kjem jamvel gamle utgaver av Sogningen til nytte, seier vikaordførar Martha Finden Håset om miljøbedrifta Full Fyr frå Flatbygd skule.

Del var ei av tre elevbedrifter som fekk premie under entreprenørskapsmesse i regi av Sogn Regionråd i direktorsabillen i Lærdal onsdag. Og ordføraren var tydeleg stolt over det elevene hadde fått til.

– Dette er ei kjempebedrift, konstaterer ho.

Heile klassen

Under mottoet «Tenner du jamn mengd, så brukare ein tydeleg gjeldsk bedrifta til topps i kategorien miljø og bærekraft.

– Me var ei heil gruppe som var samla på me kom på ideen, seier Hanne Turvoll i Full Fyr.

– Heile klassen har også vore med på produksjonen.

Og produksjonen er tørrbriketter som rett og slett er samantulla avisopapir dyrka med stearin og berespas laga av aviser.

– Me brukar Sogn Avis, for den er det flest av i VFK.

Sognchips

I kategorien ferndring og kommunikasjon, gjekk «Vestlandships» til topps.

– Me sat og åt potetgull i klasserommet og der kom ideen til å laga chips sjølve, seier Sondre Hille i «Vestlandships».

– Dette er miljøvenleg med korrekte poteter og surm og god olje til kokning. Så saltar og krydrar med ulike smakar.

Nyskaping og kreativitet stod «Lys og stjerning» frå Håfslø skule for. Det syntte eit i utstillinga.

Kompetanse

Entreprenørskapsmesse i Lærdal samla over 500 skulebarn frå 8. og 9. klasse, der månede-klassingane presenterte elevbedriftene. Det var også lag opp til besøk på bedriftene i Lærdal.

– Litt av målet er at me skal



FULL FYR – Kjempebedrift, konstaterer ordførar Martha Finden Håset om elevbedrifta Full Fyr, der representant med Hanne Turvoll, Sondre

Shanin, Anne Engen, namndt, Anja Juna Færevold og Håbjørn Grov.

så dei moglegheitene me har i Sogn, seier Claus Rønnevdal, programleder i Sogn Regionråd.

– På den eine sida vil me syns spennvidda og me vil syna kv

som krerst av utdanning og kompetanse for å skoma fram i arbeidslivet. Gjennom slike opplegg får me syna ungdoms kva som finst av mogelheit

i Sogn.

Utvikling

Rønnevdal har saman med Arve Tolvram arrangert slike messer for femte året på rad. Han seier dei heile klart ser ei utvikling når dei gjeld kvaliteten på elevbedriftene.

– Me er berre det er gjort eit godt strukturellt arbeid. For oss handlar dette om å motivasjon og meistring i ungdomsskulen.

Tolvram legg til at åttende-klassingane som er på messe, vil få inspirasjon til entreprenørskapsarbeid dei skal ta til med neste år.

Utfordring

Regionrådet fekk ei utfordring frå Ungt Entreprenørskap i 2008 og å skopa til slike messer. Den første sag dagens lys i Balestrand i 2009. Neste kjem i Sogndal før Årdal står for tur

i 2015.

– Me har sett ei klar kvalitetsheving på bedriftene desse åra, seier Tolvram.

– Me ser også ein betre dialog og sam arbeid med skulane og næringslivet.

Rønnevdal strekar under at arbeidet på skulane i forkant også er viktig.

– Prosessane og metodikken er viktig. For oss er arbeidet med entreprenørskap i skulen også å ta i bruk alternative undervisningsformer.

Hjelper til

27 bedrifter frå 12 ungdomsskular var representerte på messen. Tiandeklassingane ved Lærdalsgymnaskule stød som vertskep.

Jen Egil Fimreite

Redaksjon@snoganvis.no



VESTLANDSHIPS – Nyskaping og kreativitet stod «Lys og stjerning» frå Håfslø skule for. Det syntte eit i utstillinga. Her er med presentasjonsgjengen i Lærdal.



GOD KVALITET – Me ser ei kvalitetsheving kvart år, seier programleder i Sogn Regionråd, Claus Rønnevdal og Arve Tolvram. Her i Lærdal Næringsutvikling.



STEMNING – «Lys og stjerning» frå Håfslø skule. Her er Sondre Shanin, Anja Juna Færevold og Håbjørn Grov. Deir er med presentasjonsgjengen i Lærdal.

Foto: Odd Helge Ringrud

Konklusjon

- Bruke og fylle det lokale/ regionale handlingsrommet
- Bruke fagnettverk som strategi
- Bruke entreprenørskap som aktiv strategi for skule- og samfunnsutvikling

- Sterkt regionalt samarbeid
- Breitt samansett programstyre
- Politisk forankra regionalt – politisk styrt

